

Erdély és Románia „nagy egyesülése”

Margittai Gábor és Major Anita filmje

Gyulafehérvár: Erdély történelmi szíve a magyaroknak, Nagy-Románia központja a románoknak. 1918. december 1-jén a gyulafehérvári várban, az osztrák–magyar tiszti kaszinóban mondatott ki Erdély „egyesülése” Romániával, azaz Erdély Romániába kebelezése – méghozzá a Károlyi-kormány hathatós segítségével, amely a MÁV szerelvényeit biztosította a román küldöttek és a gyűlésre érkezők fuvarozásához. Nem csoda, ha a várhegy ma is aktív ütközőzónája a magyar és román ellenségeskedésnek, múltbirtoklásnak.

Ez a szembenállás 2018. december 1-jén különösen megmutatkozott. Erdély elcsatolása, azaz a mai Románia megszületése centenáriumán menekültek az erdélyi magyarok Gyulafehérvárról – a film alkotói viszont a figyelmeztetés ellenére oda tartottak, hogy hosszú ideig egyedüli magyarként forgassanak a kék-sárga-piros forгатagban, szóra bírva emlékezőket és ünneplőket. Egy évezred vagy egy évszázad határozza meg ma Gyulafehérvár arculatát? Gyász vagy diadal? Mi vesztettük el Erdélyt, vagy a románok nyerték meg azt? Mi lett mindennek a drámai következménye a magyarságra nézve? És mit gondolnak arról ma a gyulafehérvári magyarok, hogy Jean-Claude Juncker az Európai Bizottság elnökeként december 1-jét az egész Európai Unió ünnepének nevezte?

1918. december 1. történelmi pillanatának kollektív emlékezeti feldolgozása és történelmi háttérének, valamint következményeinek bemutatása mind magyar, mind román szemszögből egyedülálló nemcsak Magyarországon, de Közép-Európában is. Egyfelől ráirányítja a figyelmet a trianoni trauma kibeszéletlen fejezeteire, másfelől segít megértetni a román közgondolkodás és politikai szemléletmód működését.

A dokumentumfilmben megszólalnak szakértők: Gudor András református lelkipásztor, szórványlelkész; Marton József gyulafehérvári teológusprofesszor; Valer Moga román történész, a gyulafehérvári 1918. December 1. Egyetem oktatója; Tudor Rosu román történész, a téma szakavatott kutatója, gyulafehérvári helytörténész, Soós Zoltán történész, Marosvásárhely polgármestere; valamint az azóta elhunyt Szöcs Géza költő, politikus.

Játékidő: 52 perc

Műfaj: dokumentumfilm

Díjak

Fődíj/Göcsej Filmszemle, 2023

I. helyezett néprajz-történelem kategóriában/Savaria Filmszemle, 2023

Különdíjak/Lakiteleki Filmszemle, 2022

Sajtómegjelenések

<https://www.youtube.com/watch?v=2guvby4Hx20>

<https://magyarnemzet.hu/kultura/2022/10/mi-tortent-1918-ban-gyulafehervarott->

<https://nmi.hu/hirek/kiemelt/xxi-lakiteleki-filmszemle>

A film a Nemzeti Filmintézet és a Magyar Művészeti Akadémia támogatásával készülhetett el, a magyarországi filmszakmai adókedvezmény igénybevételével.

Az alkotók

Dr. Margittai Gábor

Az MCC Magyar Összetartozás Intézetének igazgatója, író, dokumentumfilm-rendező, szerkesztő. 1996-ban diplomázott a szegedi József Attila Tudományegyetemen filozófia–magyar nyelv és irodalom tanári, valamint XX. századi magyar irodalom speciális képzés szakon, 2000-ben irodalomtudományból PhD fokozatot szerzett summa cum laude. Csaknem három évtizedig dolgozott a sajtóban: 1997 és 1999 között a Magyar Írószövetség irodalmi folyóiratának, a Magyar Naplónak a rovatvezetője volt, 2000-től 2023-ig a Magyar Nemzet hétvégi magazinjának a szerkesztője, majd főszerkesztője. A Külső Magyarok kisebbségkutató misszió egyik alapítója. 2019 és 2022 között elnyerte a Magyar Művészeti Akadémia irodalmi ösztöndíját. Kutatási területe a rendszerváltástól kezdve a Kárpát-medence – és az azon túli – magyar szórványközösségek helyzete, peremlétük, sorstörténetük bemutatása irodalmi igényű riportokban, esszéikben, dokumentumregényekben, filmekben és vándorkiállításokon. Ezzel a céllal szervezett expedíciókat a Kárpát-medence kevésbé ismert régióiba, a muzulmán Észak-Afrikába, Anatóliába, utazott a kazak sztyeppékre és a mediterrán Európában – legendák és tények nyomába. Ezzel szoros összefüggésben az első világháború nemzetiségi problémáinak és hadifogolysorsainak kutatására is vállalkozott, többek között Szamár-sziget elvesztett hadseregének, rabkatonáinak történetét is feltárva. Felfedezendő centrum és periféria közép-európai összefüggéseit, szétartásait és dimenzióit.

Major Anita

Az MCC Magyar Összetartozás Intézetének igazgatóhelyettese, tanár, szerkesztő, rendező. 1996-ban diplomázott a szegedi József Attila Tudományegyetemen történelem tanári, valamint magyar nyelv és irodalom tanári és XX. századi magyar irodalom speciális képzés szakon. 1996–99-ig doktorandusz, 1996–2006-ig középiskolai tanár volt. 2002-ben a Magyar Tudományos Akadémia érdemes tudományos eredményéért pedagógus kutatói pályadíjban részesítette. 1997-től publikál több műfajban (tanulmány, kritika, riport, interjú, glossza, vers). 2003–2023-ig a Magyar Nemzet olvasószerkesztőjeként, újságírójaként dolgozott. 2019 és 2022 között elnyerte a Magyar Művészeti Akadémia film- és fotóművészeti ösztöndíját. A Külső Magyarok kisebbségkutató misszió egyik alapítója: évtizedek óta kutatja a magyar szórványközösségeket, épített örökségünket terepen is – a feldolgozott eredményeket riportokban, filmekben, kiállításokon népszerűsítve. Dr. Margittai Gábor kutató- és alkotótársaként Asinara szigetének „felfedezője”: a magyar hadifoglyok rehabilitációjának harcosa.